

מראה מן הצד השני

הצרפתיים. "אני לוקח רובה ויוצא להילחם", אמר להם, "אנא, אחרי שזה ייגמר, דאגו להורי!" הוריו הזקנים נמצאים גם הם בביירות. כימעט לכל פלסטיני יש קרובים בביירות. מעטים יודעים מה גורלם. הדאגה והחרדה שולטות בלב הפלסטינים בגולה. וגם הזעם. השינאה ותחושת הבגידה. תערוכת יהודית.

קנוניה ישראלית-סורית

אחד הנישאים החוזרים הוא: איך זה קרה? איך זה התחיל? מי גרם לזה? מזה כמה חודשים עמדה הנהגת אש"ף תחת לחץ גובר מצד סוריה להפר את הפסקת-האש בגבול ישראל. לפני שלושה חודשים העלה את הדרישה הזאת נציג אל-צאעיסה הסורי-סורית בוועד-הפועל של אש"ף, ח'ליפה. דרישתו נדחתה.

הפלסטינים הם היהודים של מחר, כתב משהו באחד העיתונים בצרפת. הפלסטינים עצמם מדברים בלי הרף על ה"שואה" הפוקדת אותם, ומשווים אותה בגלוי לשואה היהודית. "ביירות תהיה גטו-ירושלם שלנו!" אמר לי פלסטיני, כששאלתי מה יתרחש במעוזם האחרון כדרום-לבנון. "בביירות שורר עזה תסביך-מצדה!" דיווח לי פלסטיני אחר, אחרי שיחה טלפונית עם העיר. "העולם כולו נגדנו!" — זהו עתה הפיזמון החוזר בכל שיחה עם פלסטיני.

התמונה הקודרת הזאת של עולם מתכנר ואדיש, בשעה שהעם הפלסטיני מושמד, עולה וחוזרת שוב ושוב. המעצמות עשו יד אחת כדי להשמיד את אש"ף, ועימו את העם הפלסטיני כולו. ארצות-הברית עשתה קנוניה עם ישראל. צרפת תמכה בהם, וכמהו כל אירופה המערבית. ברית-המועצות נעצה סכין בגב הפלסטינים. סוריה נטשה אותם לנפשם. כל מדינות-ערב עמדו מן הצד.

שהופצו על-ידי שופרות-התעמולה של הפאלאנגות וישראל, כאילו ברח ערפאת מביירות, או כאילו הוא מסתתר בשגרירות הסובייטית שם. בתמונות נראה ערפאת, כשהוא משוטט ברחובות העיר, מתבונן במכונית שנהרסה בהפגזה ומשוחח עם חייליו.

תצלומים אלה מתוך ביירות המערבית הנצורה צולמו בידי יוזמת אש"ף, והופיעו בעיתון ערבי. הם הופצו בעולם כולו, ובאו להכחיש את השמועות

קומץ של לוחמים, ובראשם המנהיגים, עומדים לבדם מול העוצמה הכבירה של המכונה הצבאית המשוכללת ביותר בעולם. בימי השואה, כאשר נשפך דם יהודי כמים, רבים מן העומדים בצד לא היו מוכנים, חלילה, לעשות זאת בעצמם, אך לא הצטערו שאחרים עשו את המלאכה.

עדכאת ברחובות ביירות

כאשר הפרה ישראל באפריל את הפסקת-האש והפציצה את לבנון, כפה יאסר ערפאת על כל חבריו מדיניות של אי-תגובה. זה היה קשה, אך ההחלטה עמדה במבחן. ב-9 במאי, כאשר פתחה ישראל בהפצצה גדולה חדשה, ללא סיבה נראית-לעין, היה ערפאת מחוץ לביירות. בהיעדרו הגיב האירגון השמאלני הפרו-סובייטי של נאייף חוותמה בהפגזה, אך הקפיד מאוד שלא לפגוע במטרות ישראליות. איש לא נהרג, וההרס היה מועט. כי ההפגזה נועדה בעיקר לצרכים פנימיים באש"ף, על רקע הוויכוח שהתנהל בו.

תיסמונת גיטו-ירושלם

מה רצו הסורים להשיג? יש הסבורים כי גישתם באה לצרכים דמוגרפיים בלבד. על-ידי התביעה להפרת הפסקת-האש, שערפאת לא יכול היה להסכים לה, ביקשו הסורים וסוכניהם לפגוע ביוקרתו של ערפאת. להציגו כפחדן וככלי-ריק. המטרה היתה, כמובן, להעביר את אש"ף כולו לידי השליטה הסורית הבלתי-מעוררת. יש הסבורים כי הסורים הרחיקו לכת וזוהמוני ממש את ההתקפה הישראלית, כדי לחסל את ההנהגה המתונה-היחסית של אש"ף בביירות.

במשך שלושה ימים של שהותנו בפאריס נפגשנו — מתי פלד ואני — עם פלסטינים רבים מכל הסוגים, ביניהם אנשים שעמדו בכל כמה שעות במגע טלפוני עם ביירות המערבית. עד כמה שהדבר לא ייאמן, קשר זה קיים כל העת. לפעמים ניתן היה להשיג קו רק בשעות הקטנות של הלילה, לפעמים לא יכלו לחייג מביירות לפאריס, אך ניתן היה לחייג מפאריס לביירות. מצב-הרוח בעיר הנצורה השתנה, כך נדמה, מדי שעה. היו רגעים שנשבה משם רוח של אויפוריה — אותה אויפוריה האוחזת באנשים היודעים שהכל אבוד, ששוב אין על מה להחליט, וכי לא נותר אלא להילחם עד הסוף ממש, למכור את החיים ביוקר, ליצור אגדה למען הדורות הבאים. "נילחם עד האיש האחרון!" הכטיחו מנהיגים בכירים בשיתות פרטיות, כימעט כחדווה. הם סברו כי הפור נפל, כי מכאן והלאה הדברים יתרחשו מעצמם.

למי ששכח את ההיסטוריה (ואף פלסטיני אחד לא שכח אותה!) בא והזכיר הנרי קויסינג'ר השבועי. בעיצומה של המילחמה, שקיים אינטרס ישראלי-סורי משותף בחיסול אש"ף של ערפאת. ולראייה: הפלישה הסורית ללבנון ב-1976. שבאה על פי הזמנת הנוצרים, נועדה להשמיד כבר אז את אש"ף. קויסינג'ר אינו מסתיר — אף שאינו אומר זאת במפורש — כי היה זה הוא עצמו שתיאם או את המהלכים בין סוריה וממשלת-ירבין בישראל, שבמיסגרתם נתנה ישראל את הסכמתה לפלישה הסורית ללבנון. בלי הסכמה זו לא היו הסורים יכולים לזוז.

ברגעים אחרים נשבה רוח אופטימית. ההסתערות נעצרה. נשארו קלפים חשובים ביד. יש על מה לשאת ולתת.

מכיוון שסוריה היא בת-החסותם של הסובייטים, והסובייטים לא נקפו אצבע כדי לעזור לפלסטינים במשך שבועיים נוראים אלה, ועזרו רק להציל את הצבא הסורי מתבוסה גמורה — קרוב החשד בלב רבים כי גם ברית-המועצות מרוצה, בעצם, מהשדמת ההנהגה של ערפאת. יתכן כי הסובייטים חששו שמה עלולה היתה להסתדר באחד הימים עם האמריקאים.

לא היה פלסטיני אחד שדיברתי עימו — ואני בטוח שלא היה אף פלסטיני אחד בעולם כולו — שליבו בימים אלה אינו בביירות. שם נרקמת אגדה, שם נעשית ההיסטוריה. שם נוסף פרק נוסף לתולדותיו של העם המוכה, החי מזה שני דורות בצל של טרגדיה לאומית, שניתן להשוותה רק להגדה של היהודים, הארמנים, הכורדים.

השכוע נקט השגריר של אש"ף בפקינג, עד דעת עצמו, יוזמה

מביירות הגיעה שיחה של אינטלקטואל פלסטיני צעיר, שנפגשנו עימו בעבר לא-פעם במיסגרת מגעינו, כחור נוצרי מאזור בית-לחם. הוא טילפן לידידיו